

יום שלישי, 4.6.19

לכבוד

בית הדין המיוחד בראשות הרב וייס

שלום וברכה,

הנדון: קהילת 'תורת החיים' בהנהגתו של הרב טל

לאחרונה, פנו אלינו חברים מקהילת 'תורת החיים' של הרב טל. האירועים האחרונים בקבוצה היו עבורם בבחינת 'הקש ששבר את גב הגמל' והמצוקה הנפשית הביאה אותם להחלטה להוועץ במרכז שלנו כגוף חיצוני, בלתי תלוי, ולקבל את חוות דעתנו האם מדובר בקבוצה כיתתית. לאור מהות המידע שנמסר לנו, ומאחר והגיע לידיעתנו כי מתקיים בית דין בנידון, אנו סבורות שמחובתנו לשתף את בית הדין במידע שהתקבל אצלנו. יש לציין כי קיבלנו את רשותם של הנפגעים לכך.

נקדים ונאמר, כי הבנו שבית הדין נדרש לעניינו של הרב טל וקבוצתו בשל עניין הנוגע ליחסיו האישיים עם אחת מנשות הקבוצה. ואולם, כפי שעולה מהעדויות שהגיעו למרכז וישותפו מייד, לתפיסתנו, העניין הוא רחב בהרבה, ומכאן גם ההתערבות הנדרשת. מבלי להמעיט בחומרתו של עניין מסוים זה, למיטב הבנתנו, הבעיה העיקרית אינה יחסים בין הרב טל לבין חברה בקבוצה. זהו רק ביטוי אחד לאופן בו הרב טל מתנהל מול חברי קהילתו.

אציין כי המסמך נכתב עבור הנמענים בלבד ואין לפרסמו.

ככל שיידרש נוכל להתייבב בפני בית הדין ולמסור את חוות דעתנו הנ"ל, בהסתמך על העדויות שהגיעו לידינו.

המרכז הישראלי לנפגעי כתות

1. המרכז היא חברה לתועלת הציבור, שנוסדה בשנת 2006 כמלכ"ר הראשון בישראל, והיחיד עד היום, העוסק בנושא כתות או קבוצות בעלות מאפיינים כיתתיים בישראל (להלן 'קבוצות כיתתיות').

2. המרכז עוסק בסיוע לנפגעי קבוצות כיתתיות ויוצאיהן, לרבות סיוע לבני משפחה שקרוביהם נמצאים בתוך קבוצות, בהעלאת המודעות הציבורית והשלטונית לנושא, ובעבודה משותפת הדוקה עם רשויות השלטון השונות (רווחה, בריאות, המשטרה ועוד).

3. מעבר לאין ספור שיתופי פעולה נקודתיים עם הרשויות השונות (בעיקר בהקשרים של רווחה), המרכז היה שותף לעבודת הרשויות בפרשות הידועות ביותר בישראל שנגעו לקבוצות כיתתיות: כך, למשל, המרכז הוא שהוביל את המתלוננת המרכזית בפרשיית גואל רצון להגשת תלונה במשטרה ובכך חשף את הכת של גואל רצון וסייע להעמדתו לדין של רצון ולחיסול הכת; המרכז

הוא שחשף את הכת הסאדיסטית של ד.א. בירושלים, שהביאה לפירוק הקבוצה ולהרשעת המנהיג ועוזרו בעונשים כבדים; המרכז משמש גם גורם מרכזי במאבק נגד קבוצת לב טהור החרדית, קבוצתו של אליעזר ברלנד מנהיג כת שובו בנים, ועוד.

4. בשנת 2013 זכה המרכז בפרס קרן יו"ר הכנסת לקידום זכויות אדם ודמוקרטיה, וזאת על-פי המלצת משטרת ישראל, משרד הרווחה, אזרחים שקיבלו מאתנו סיוע ועוד.

מהי קבוצה כיתתית?

5. בעבודתו השוטפת מתבסס המרכז על הגדרות של אנשי מקצוע וארגונים בין לאומיים כמו פרופ' מיכאל לנגון – יו"ר ארגון International Cultic Studies Association, פרופ' ג'נגה לאליק – פרופ' לסוציולוגיה מאוניברסיטת "Chico" שבקליפורניה – שקבעו מושגי יסוד לנושא קבוצות כיתתיות. כמו כן המרכז מתבסס ועובד באופן שוטף עם אנשי מקצוע ומומחים בנושא בארץ ובחו"ל.

6. אנשי מקצוע וארגונים העוסקים בתחום מבחינים בין "תנועות דתיות חדשות", שמציעות תורה רוחנית שונה מהזרמים המרכזיים, אך ששולעצמן אינן בלתי לגיטימיות, לבין "קבוצות הרסניות" (קרי, כתות). קבוצות הרסניות הן בלתי לגיטימיות בשל יחסי הניצול, שעבוד, שליטה והרס שמחלחלים להיבטים שונים בחיי חברי הקבוצה ומופעלים על ידי המנהיג. המנהיג משתמש בתורה הרוחנית שבשמה הוא פועל לשם ניצול, שעבוד ופגיעה בחברי הקבוצה. בקבוצות כאלו, לעיתים מזומנות, המנהיג מפעיל את חברי הקבוצה באופן פוגעני, תוך הפעלת השפעה בלתי הוגנת ומניפולציות פסיכולוגיות, לתועלתו האישית ופעמים רבות באופן שחברי הקבוצה פוגעים זה בזה.

7. המרכז הישראלי לנפגעי כתות אינו מפעיל "מערכת חקירות" לקבוצות רוחניות בישראל, אלא מקבל את המידע מעדויות של עוזבי קבוצות או של הורים, בני משפחה או חברים של מי שנמצא בקבוצה מסוימת.

8. המרכז מקפיד לקבל את העדויות בפגישות פנים אל פנים בלבד (ולא בשיחות טלפון למשל). המרכז מקפיד שלא לגבש עמדה על קבוצה מסוימת על סמך עדויות אנונימיות או על סמך עדות אחת בלבד. המרכז יגבש עמדה על סמך עדויות שונות, שאינן תלויות זו בזו. אמינותן של העדויות נבחנת על ידי אנשי המקצוע של המרכז, ונבדק האם עולים מהן מאפיינים כיתתיים.

9. כך בכלל, וכך גם בעניינה של קבוצת הרב טל נשוא מסמך זה. כפי שנפרט להלן, המרכז יגבש עמדה ביחס לקבוצה זו רק אחרי שהתקבלו בידיו מספר עדויות בלתי תלויות זו בזו.

קהילת 'תורת החיים' בהנהגתו של הרב טל

נבקש לשתף את בית הדין במידע שהגיע לידינו אודות הקהילה הנ"ל, ובעמדתנו המתבססת על המידע הנ"ל.

10. למרכז לנפגעי כתות הגיעו בעת האחרונה תשע עדויות של אנשים שעזבו את הקהילה. כולם רואים עצמם כנפגעים מהתנהלות הרב טל (להלן 'העדים'). עם שמונה מהם נפגשו פנים-אל-פנים, במספר פגישות נפרדות, לשם גביית עדות, עדות של אחת הנשים ניתנה טלפונית בו בזמן שכן זוגה היה אצלנו בפגישה. מבין תשעת הנ"ל, שניים עדיין לא הצהירו בגלוי על שינוי תפיסתם ביחס לרב טל, והם עדיין חיים בקהילה, כלפי חוץ מאמינים ברב ובדרכו.

11. קהילת 'תורת החיים' בהנהגתו של הרב טל מונה כ- 250 משפחות. רוב חברי הקהילה מתגוררים כיום ביישוב יד בנימין ומיעוט בנצרת עילית, זאת לאחר העקירה מגוש קטיף. החיים בקהילה מתנהלים לפי הפסיקות של הרב טל. החזון של הרב הוא: "להקים עולם אחר. עולם משלנו" כדברי העדים שהגיעו אלינו, ולכן הרב טל בנה לקהילה שלו בית ספר לבנות, תלמוד תורה לבנים, מדרשה, אולפנה, ישיבה, בית ספר לקולנוע, בית ספר למשחק ובית ספר ליעוץ תורני. המטרה היא שחברי הקהילה ילמדו במוסדות הקהילה ולאחר מכן ישתלבו בעבודה בשאר המוסדות וכך יוכלו להגשים את החזון של יצירת עולם משלהם.

12. לפי העדויות הקהילה מתנהלת סביב הרב טל, כבר בשיח השוטף. בכל דבר במהלך היום השיח הוא: מה הרב היה אומר על זה? מה הרב היה חושב על זה? האם הרב יסכים? האם זה לדעתו של הרב? באופן כללי אין נושא שאין לרב דעה בו גם אם לא מדובר בנושא רוחני ואין נושא שהוא יגיד: 'לכו תתייעצו עם איש מקצוע בעניין'. גם בבית הספר ליעוץ שבהנהלתו, כל בעיה שתגיע אליו הוא יידרש אליה ויביא פיתרון, ולרוב לא יביאו מומחה חיצוני שמבין בתחום.

13. המוסכמה המאד ברורה, שלדברי כל העדים שהגיעו אלינו חולשת על ההתנהלות בקבוצה, היא, כי לרב טל יש רוח הקודש. משפטים כמו: "אני רואה שזה התפקיד שלך. כך הראו לי משמים. כך קיבלתי. אני רואה שזה לא מתאים לך". אלו משפטים שנאמרים בשיחות האישיות בין הרב טל לחסידים ומובן מזה כי לרב טל 'מקורות שמימיים'. דוגמא עתיקה יותר שניתנה באחת העדויות הוא מקרה של תפילת ראש השנה שהתקיים בגוש קטיף לפני כ- 14 שנה. בסיום התפילות ביום הראשון של החג אמר הרב טל לחסידיו כי הוא רואה שתפילתם התקבלה. כל החסידים יצאו מאושרים באותו היום. מספר ימים לאחר מכן היה פיגוע בו נהרגו אזרחים. הרב טל אמר לחסידיו כי מאחר וביום הראשון הוא גילה להם כי תפילתם התקבלה, הם לא התפללו מספיק טוב ביום השני, ולכן קרה הפיגוע.

14. הדוגמא בסעיף הקודם מעלה מאפיין נוסף של הטלת אשמה, שמוכר בקבוצות כיתתיות. מאפיין זה עלה בכמה דוגמאות נוספות אותם תיארו החברים.

15. העדים סיפרו על בידול הקהילה משאר החברה, ולעיתים אף מבני משפחה. הבידול מתחיל בפסיקה השונה של הרב שחולשת על כל תחומי החיים ויוצרת מצב שחברי הקהילה לא יכולים לקיים חלקים מסוימים מאורח החיים שלהם עם אנשים אחרים. כדוגמא ניתן לראות את הפסיקה השונה למשל בזמני היום ששונים מכל פסיקה אחרת (מה שגורר זמני תפילות יומיומיות שונות למשל בנץ), ענייני לבוש (חולצה שנתפרת באופן מסוים בגלל ענייני הלכות ציצית), פסילה של עירוב שבת בכל הערים האחרות, פסיקות שונות משאר הפוסקים בעניינים פחות שוטפים כמו מצה שצריכה להיאפות ב 11 דקות, תפילין או מגילה שצריכים להיכתב על גבי קלף מסוים – כל הכללים החריגים הנ"ל מקשים לעיתים על חברי קהילת 'תורת החיים' להתארח אצל קרובי משפחתם שאינם חלק מהקהילה הספציפית הזו או אפילו להתפלל בבית כנסת אחר בישוב יד בנימין ולחבור לאנשים נוספים בישוב, ומביאים בעקיפין לבידוד של חברי הקהילה ולדלדול קשרים משפחתיים או חבריים. במקרים שבני משפחה או הורים הביעו ביקורת לדרך של הרב טל נאמרו דברים קשים כלפי אותם בני משפחה והורים שגרמו לריחוק מאותם בני משפחה באופן ישיר. גם כאן מדובר במאפיין מובהק של קבוצות כיתתיות.

16. עוד על פי העדויות הבידול של חברי הקהילה נוצר גם בשל כך שהרב טל פוסל כל רב או שיטה או דרך שלא קשורה לקהילה. לפעמים באופן ישיר ולפעמים ברמיזה - כל דרך דתית שאינה שלו, כל רב, כל פניה לרשויות או שיטות טיפול מחוץ לקהילתו. חשוב לציין כי הרב טל עצמו בשיעוריו מביא ציטוטים ומדבר על חיבור למקורות שונים יחד עם זאת באופן מעשי ופרקטי הוא מזלזל במקורות אחרים וייצר סלידה מכל דרך שאינה של הרב טל. במהלך השנים נאמרו ביטויים כמו: "רק אנחנו צודקים. האמת אצלינו". כמו כן בבית הספר להכשרת מטפלים פוטרו רוב המרצים שלא היו קשורים לקהילה ונותרו רק אלו שלמדו את השיטה של הרב טל כשהם כיום מלמדים את התלמידים החדשים להיות מטפלים. לאחר מכן כל מי שזקוק ליעוץ הולך לטיפול אצל אנשי טיפול אלו, ונוצר מצב חולני (כדברי אחת העדות) שחברים מטפלים בחברים אחרים במקום לצאת לאנשי טיפול מחוץ לקהילה.

17. חזון הרב טל הוא "ליצור עולם חדש", או במילים נוספות שביטאו העדים שהגיעו אלינו: "להשתלט על העולם, על המדינה, על התקשורת. על שיטות הטיפול. שהכל יתנהל לפי השיטה שלו".

18. שילוב החזון הגדול, לצד הבידול של הקהילה מהעולם החיצוני (גם הדתי) והשיח סביב הרב טל שיש לו רוח הקודש, יצרה תלות של החסידים ברב טל, שלא רצו לקבל שום החלטה ללא אישורו. כך לדוגמא במשך שנים ישנם אנשים שרצו לצאת ללימודים אך לא העזו ללא בקשת אישורו של הרב טל שמנע מהם לצאת ללמוד. זאת למרות שהם ביקשו את רשותו שוב ושוב, אך כל עוד לא נתן אישור הם לא העזו לצאת. על פי העדויות שהגיעו אלינו נשמע כי תלות נפשית זו מתעצמת לנוכח הקושי לפגוש את הרב והיותו בלתי מושג עבור חלק מחברי הקהילה. המפגש עימו דחוק בזמן (2 דקות) ומותנה בהמתנה ממושכת של שבועות או חודשים (דבר שלא נשמע בקהילות

אחרות בהן אדם מעוניין להיפגש עם רב או אדמו"ר). מצד אחד אנשים מתקשים לקבל החלטה בעצמם לנוכח הרצון לקבל את עצתו של רב שיכול לראות ברוח קודשו מה כדאי להם לעשות, ומנגד הרב לא זמין לתת להם תשובות מדי יום והם צריכים לחכות בציפייה דרוכה ל- 2 דקות שהם יוכלו להתייעץ עם הרב טל לאחר שיחכו בתור כשבועיים. יחד עם זאת היו כאלו שהתאפשר להם לשבת עם הרב לשיחות של שעות ארוכות שלא במסגרת ניהול המוסדות.

19. בעדויות שהגיעו אלינו נאמר כי בקהילה ישנם תקנונים ברורים שמי שלא נשמע להם מופעלות עליו סנקציות. לצד זה ישנם כללים מעורפלים או דרך חשיבה ספציפית שמי שלא מיישר איתה קו מופעלת כלפיו ענישה לא באופן ישיר. דוגמא לכלל שהיה בעבר וסנקציה ברורה: מי שנוסע לאומן לראש השנה לא יוכל ללמוד בישיבה במשך שנה (המסר ברור. יש להתפלל תפילות ראש השנה רק עם הרב טל). דוגמא שניתנה לחוקים וסנקציות שאינם כתובים הם למשל חברי קהילה שהיו בתפקידים במוסדות השונים ונדרשו על ידי הרב טל לפטר מי מהעובדים תחתיהם (לעיתים אפילו חבריהם הטובים) מאחר והם "לא מיישרים קו עם הרב טל". כשהמפטר היה מגיע לרב טל, היה הרב טל מעמיד פנים שהוא לא יודע כלל מהפיטורין ומתפלא מדוע הם בוצעו. הסיפור חזר על עצמו בסיטואציות שונות במספר עדויות ובמספר מקרים שונים.

20. עוד עלה בעדויות כי ישנם אנשים המעבירים לרב דיווח ברמה יומיומית על החברים בקהילה, ללא ידיעתם (קרי: הלשנות). רק בימים אלו מתברר לחברי הקהילה כי מנגנון כזה התקיים ואולי עדיין מתקיים ללא ידיעתם. הדיווח מעביר מידע לרב (כמו מי לא ניגש ללחוץ את ידו או לומר שלום בעת הגעה להתכנסות קהילתית), נאמר לנו כי הדיווח מועבר דרך המייל. לא קיבלנו עותק של דיווח כזה ולכן אין לנו הוכחות האם תיאור דברים זה מדויק. ככל שהדברים נכונים הרי שמתקיים כאן מאפיין כיתתי מובהק של פיקוח הדוק על החברים בקהילה ללא ידיעתם. יש לציין כי הקושי להעביר אלינו מסמכים בשלב זה, מוכר לנו היטב מעוזבים מקבוצות כיתתיות אחרות.

21. בנושא הפיקוח עוד עלה מהעדויות גם כי מונה אדם (גבר) שאחראי על ענייני צניעות הנשים בקהילה. אותו אדם פונה לנשים בקהילה ומבקש מהן לעקוב אחרי חברותיהן ולהחזיר לו מידע אם מישהי הולכת שלא לפי תקנון הצניעות. נמסר לנו כי מידע זה מועבר לרב טל, המידע גורר הערות ועלול לגרור גם ענישה. יש לציין כי אי שמירה על תקנון צניעות של מוסדות הלימוד שגורר הערות למשפחות להן ילדים או ילדות בבתי הספר מוכרת בקהלים נוספים במגזר הדתי או החרדי, כמוה כשמירת תקנון אחר (שלא בענייני צניעות) בכל מוסד שהוא לפי כלליו. אך הקמת מערך פיקוח ומערך הלשנות רשמי בתוך הקהילה זהו צעד חריג ומצביע על מאפיין כיתתי.

22. מאחר ואנו יודעות שקשריו של הרב טל עם נשים הגיעו לידיעת בית הדין המכובד, אנו נמנעות מלהרחיב בעניין זה. יחד עם זאת יש לומר, שגם קשרים אלו הם ביטוי למערכת היחסים

הנצלנית הקיימת בקבוצה. יש לציין שגלישה מיחסי המרות של רב ותלמיד ליחסים אישיים אינטימיים הם אחד מסימני ההיכר של סוגי הניצול המתקיימים בקבוצות כיתתיות.

23. בעדויות עלה שמתקיים נידוי וביזוי כלפי חברים בקהילה שמעבירים ביקורת או מחליטים לעזוב. על חברים שבחרו לעזוב מתפרסמות שמועות שהם אינם שפויים או בוגדים ובאופן מיידי חבריהם מסרבים לפגוש אותם, להתרועע איתם או אפילו לומר להם שלום ברחוב. אנשים שהיו במשך שנים חלק מהקהילה ונתנו שם את נשמתם ביום אחד מנודים והחברים בקהילה מתייחסים אליהם בבוז ואינם מדברים איתם. כך למשל חברי קהילה אומרים לחברים שעזבו, בגלוי, שאינם יכולים להיות איתם בקשר כי הם "סיטרא אחרא".

24. הלך רוח זה מסביר את העובדה שצינו העדים כי ישנן עוד כ-30 משפחות שכבר התפכחו אך חוששות לצאת בגלוי עם עמדתן מאחר שהמחיר שהן יאלצו לשלם בקהילה יהיה כבד מאוד. אדם או משפחה שיחליטו לפרוש מהקהילה יאלצו להתמודד עם השפלות ונידויים ובמקרים מסוימים גם עם אובדן מקום עבודה (שכן כאמור לעיל רבים מחברי הקהילה עובדים במסגרות הפנימיות של הקהילה) ו/או מקום מגורים (לפי העדויות מי שלא מיישר קו עם כללי הקהילה עלול להסתכן בכך שיוציאו אותו מהבית בו הוא מתגורר. דירה שאברכים הקשורים לקהילה מקבלים במחיר מוזל).

לסיכום:

בעדויות שקיבלנו ושנסקרו לעיל ניתן לזהות מאפיינים כיתתיים בקהילת 'תורת החיים' של הרב טל: חיי הקבוצה ממוקדים במנהיג; מנהיג הקבוצה מכתוב דרך חיים מסוימת בשלל היבטי החיים של החסידים; לקבוצה מטרת על בלתי ניתנת להשגה; חברי הקבוצה מוותרים על היעדים האישיים שלהם לטובת הקבוצה; אמת אחת אצל הרב טל ובקבוצה שמייצרת תפיסת מציאות דיכטומית של אנחנו והם; פיקוח על התנהלות החברים בקהילה; הפעלת ענישה וסנקציות; הסתגרות והתנתקות מפני העולם החיצוני ודלדול קשרים משפחתיים וחברתיים שמחוץ לקהילה; נידוי העוזבים.

יש לציין כי עד כה לא עלה בעדויות שקיבלנו מאפיין של מיסיונריות – ניסיונות מאסיביים להגדיל את מספר המאמינים בקהילה. כמו כן לא נהירים לנו מספיק ענייני ניהול הכספים בכדי להעריך אם מתקיים ניצול כלכלי. בנוסף, הדרישה ללכת על פי דרכו של הרב גררה בידול וריחוק מבני משפחה ואחרים, אך לא עלתה בעדויות דרישה מפורשת לניתוק. נציין כי אין בידינו מידע השולל קיומם של מאפיינים כיתתיים אלה, אך גם לא קיבלנו מידע מספק המוכיח את קיומם.

על בסיס העדויות שנמסרו לנו הגענו אפוא למסקנה כי לדעתנו לא מדובר בקבוצה דתית או חרדית הנוהגת באורח חיים קיצוני במיוחד או "שונה" ותו לא. המדובר בקבוצה שמתקיימים בה מירב המאפיינים הכיתתיים המובהקים. הרב טל מפעיל על חברי הקהילה טכניקות ומניפולציות שונות, שפוגעות באופן מהותי ביכולת החשיבה העצמאית והביקורתית שלהם.

כאמור לעיל, מסמך זה על מסקנותיו הוכן על סמך העדויות שהגיעו למרכז. מובן, שאין בידינו "לחקור" אותן, אך העדויות השונות, שניתנו באופן בלתי תלוי ובנפרד, מציירות תמונה קוהרנטית. מן הסתם, יש לאפשר גם לרב טל להתייחס לדברים בטרם מבססים עליהן החלטה. אנו נוכל בהמשך לספק כל מידע נוסף ככל שימצא ויידרש לנכון.

בברכה,

שרון דוני, מנהלת קלינית
רחל ליכטנשטיין, מנכ"לית